

Vizkeleti Erzsébet – jelige „Egymásba fonódó kezek”

Megválaszolatlan kérdések

Nagyon meleg, augusztusi nap volt. Az állandó jövés-menéstől erősen izzad. Egy nagy zsebkendőt adtam a kezébe, amivel meg tudja törölni az arcát, főként a homlokát, amikor már elviselhetetlen a verejtékezés. Estére teljesen pirosra dörzsölte az arcán a bőrt. Napközben többször is megmosdattam, mégis a nagy pillanat este érkezett el, amikor a kádat majdnem színültig engedtem vízzel, és hosszasan fürödhetett. Ma már nagyon szereti a vizet. Fürdés közben fogja az egyik kezem – a kezem a biztonság. A fürdőkádban borotválkozunk, haját és fogat mosunk. Közben most is beszéltem hozzá, nagyon egyszerű, konkrét kérdéseket tettem fel csupán, választ nem remélve. Ugye milyen jó volt megfürödni? Milyen szép lettél! Megtörölközzünk? S hirtelen megsimította az arcomat, mintha köszönetet akarna mondani, csak mintha valami gátolná, hogy kimondja azt. Olyan kedvesen és értelmesen nézett rám, hogy engem is meghökkentett. Én is nagyon szeretlek, mondtam neki. A legmeghittebb pillanatok egyike volt ez eddigi életünk folyamán, hiszen most az érzélem kifejeződését láttam a tekintetében, a hálát, amiért segítettem neki az élet egyik legalapvetőbb tevékenységében. Milyen jóleső érzés lehet számára az, hogy az egész napi nagy meleg után segít neki valaki megtenni azt, amit mások teljesen természetes módon megtesznek. Neki és még sokaknak, nem egyszerűen adódnak meg a dolgok. Ő nem szavakkal fejezi ki magát, keveset beszél, igen, nem, úgy, jó, megyünk, sokszor csak mondja utánam a rövid mondatokat. Bár szépen ki tudja ejteni a szavakat, nem beszél, bezárkózik a saját világába, ahonnan csak pillanatokra lehet kimozdítani, és már megy is tovább az autistákra oly jellemző, szinte röppenő léptekkel, leszegett fejjel, gyakran az arcát eltorzító grimaszokat vágva, egyik kezét a másikkal ütögetve, miközben a nála levő zsebkendőjét lengeti. Furcsa látvány, de én már annyira megszoktam, hogy nekem természetes. Hiszen a fiam ő, Máté, harminchárom éves. Elfogadom őt olyannak, amilyen. Ma már nem kérdezem, miért pont én..? Mi lett volna ha..? Az idő mindent megszépít, az emberi agy hihetetlenül jól szelektál: a szép emlékek egyre gyarapodnak, a kötődések egyre erősebbek lesznek. Azzal arányban, ahogy az élet halad, egyre gyakrabban tekintgetünk visszafelé az eddig megtett úton, többször megnézzük, milyen irányban tekeredik sorsunk fonala. Egyre fontosabbá válik, hogy egyenesebben, megfontoltabban haladjon ez a szál, mintha egy vonaton ülve utaznánk a határozott cél felé. Az én vonatom már többször kisiklott, kisebb-nagyobb sérüléseket okozva, de tizenhárom éve már csak a megszokott állomásokon áll meg. Tizenhárom éve él a fiam az Otthonban, ott, ahol szeretik és dicsérik a gondozók.

Amikor belépek az Otthonba, elfelejtek mindent a kinti világból. Négy órán át zötykölődöm csak odáig a piszkos vonaton, a túlsúfolt buszokon, a szívem több kilométerrel jár előttem, szinte repül, alig bírom lecsendesíteni, annyira várom, hogy lássam őt. A találkozások még mindig megrendítenek, és olyan örömet okoznak, amit újra és újra át akarok élni. Amikor meglát, tekintete felragyog, mosolyog. Az ebédlőben megterítem az asztalt, kínálgatom minden jóval, és úgy

kérdezgetem, mintha választ várnék. Közben azon töprengök, hogy van a szavaknál valami sokkal fontosabb, amit inkább meg kell érezni, mint érteni. Mi, átlagos módon kommunikáló és beszélni szerető emberek talán el sem tudjuk képzelni, hogy sokszor milyen feleslegesen nyilvánulunk meg. Sokáig én magam is azt hittem, hogy csak úgy értenek meg, ha többször is elmondom ugyanazt a dolgot. Mi nem szeretünk csendben lenni. Egyesek még kényszerrel is éreznek arra, hogy a csöndet beszéddel törjék meg. Pedig gondoljuk csak el, hogy vannak emberek, akik éppen a beszéd által értik félre egymást, aztán nem győznek magyarázkodni, hogy így meg úgy gondoltam. Én az Otthonban való tartózkodásaim alatt, tőlük és köztük tanultam meg érteni a csönd hangjait, érzéseket, gondolatokat beszéd nélkül kifejezni. Azt is tudom, hogy ők már jóval korábban értettek engem, mint én őket. Ahogy tűnődöm ezen, rájövök, hogy hasonló élményt éltünk meg mi hárman, Máté, édesanyám, azaz mamikám, ahogyan szólítottuk, és én. Egyféle titkos szövetség volt köztünk, amit főként a szeretet és a megértés táplált. Olyan kötelék volt ez, amit csak mi értettünk: kapaszkodtunk egymásba, együtt sírtunk, együtt neveltünk. Mára ez a kötelék nagyon megváltozott: már csak az én emlékemben él, nagyon elevenen, szinte minden pillanatban, amikor lélegzetet veszek.

Az Otthonban egy bizonyos megszokott napirend szerint telnek a gondozottak napjai. A megszokás nagyon fontos az életükben és akkor nyugodtak, ha ettől nem térnek el vagy csak kisebb változások történnek. A szobáik nagyon egyszerűen vannak berendezve: semmi felesleges holmi, csak ágy és szekrény a ruháknak, cipőknek. A társasági élet a nappaliban zajlik, ahol mindegyik gondozottat szemmel tudják tartani, de ahonnan el is tudnak vonulni a saját szobájukba, ha ehhez van kedvük. Mindent a belső világuk határoz meg. Ezt nagyon jól tudják a gondozók és minden nap megpróbálják azt a kevés pillanatot megragadni, amikor kedvük és hangulatuk szerint fogékonyak vagy befolyásolhatók valamilyen mértékben a megszokott viselkedési normák elsajátítására. Egyébként szőnek, fonnak, lábtörlőt és különféle ajándéktárgyakat készítenek a foglalkozásokon. Anyák napján szépen, ízlésesen megformált apró meglepetésekkel kedveskednek, amelyeket meghitt ünnep keretében adnak át, és amelyek a szülők számára felbecsülhetetlen értékeknek számítanak. Én is őrzöm ezeket a tárgyakat, és amikor rájuk nézek, úgy érzem, minden gyötrelem bennük van, amit együtt éltünk át. Valami hasonlót érzek akkor is, amikor köztük vagyok. Egyáltalán nem taszítanak, amikor közelítenek felém, megsimogatják a kezemet vagy a ruhámat. Értjük és érezzük egymást. Szavak nélkül. Énem legbensőbb része szólal meg, és egy ölelésben szeretném nekik átadni az összes jót, ami bennem van.

Még a látogatásomnál is nagyobb öröm számára, amikor hazajöhet. Elsősorban azért tanultam meg ismételtten vezetni, sok-sok év után, és nagy nehézségek árán, hogy a szállítása ne okozzon gondot. Szeretett édesapám segítségével vettem is egy használt kis autót, amivel hozom-viszem őt. Édesapám már nincs közöttünk, de az autó még itt van, és minden alkalommal, amikor

beleülök, melegséget érzek a szívemben, segítő kezének melegségét. A hazajövetelére előre jól felkészülök. Igyekszem megvásárolni mindent, amire szükség lehet az itthonléte idején, hogy ne kelljen őt egyedül hagyni. Reggel 6 óra körül ébredezik és fél hétkor már „felöltözünk” szóval jelzi, hogy ideje felkelni már. Mindig el szoktam mondani neki, hogy milyen nap van, és hogy mennyit alszunk, amíg itthon lesz. Reggel először mindig körbejárja a lakást, aztán megmosdunk, felöltözünk. A fogmosást nem szereti. Nem öblíti ki a fogkrémet, ezt idáig nem tudta megtanulni. Ilyenkor elmesélem neki, mennyit szenvedtünk, amikor a fogát kellett kezelteni. Én is befeküdtem vele együtt több alkalommal a szájszészetre, elaltatták és úgy kezelték a fogait. Csak néz rám, és arcvonásaiból nem tudom lemérni, mire emlékszik. Észrevettem, hogy az öltözésben egyre önállóbb. Ha elő van készítve sorban, amit fel kell vennie, vagy esetleg a kezébe adom a ruhaneműket, felveszi szépen, csak nagyon gyorsan. Nagyon gyorsan kell mindig öltözni, mintha sietnénk valahová, holott rengeteg idő van. Minél hamarabb túl akar lenni ezeken az elkerülhetetlen tevékenységeken, hogy aztán hagyjam békén és csinálhassa azt, amit szokott. A tisztálkodás és az öltözés után jöhet a reggeli. Reggel általában nagyon éhes, az elején mohón eszik, és akkor le is ül a megszokott helyére. Később bizonyos időnként megjelenik a konyhában, és amit az asztalon talál, abból még csipeget. A szörpből előre elkészítem az innivalót egy nagyobb műanyag üvegben és tölt magának belőle, amikor megszomjazik. Ha elfogyott, a kezembe adja az üres flakont és „kérsz” vagy „csinálok” szavakkal jelez felém. Ilyenkor mindig megszarolom kedvesen, hogy a beszédre kényszerítsem, és egész mondatokat kérek tőle. El is mondja gyorsan, hogy megkaparinthassa az üveget minél előbb. Víz a fürdőszobában iszik a fogmosó poharából. A poharat mindig teletölti, de miután nagy szomját oltotta, csak belekortyol, a többit kiönti. Ez afféle kényszeres cselekvés vagy mánia. A délelőtti általában járkálással, ide-oda menéssel telik, arcán ott lebeg a rejtélyes mosoly, ki tudja kinek, vagy minek szól? Néha leül az asztalához, és rajzol, balkézzel, mindenféle formákat, köröket, négyzetet, téglalapot, a legtöbb olyan, mintha egy lakás alaprajza lenne. Vajon mit ábrázolhatnak a rajzai? Ott sündörög körülöttem a konyhában, amíg én főzök. Megkóstolja a nyers krumplit, a zöldségeket. Nagyon szereti, ha a konyhában vagyok, mert tudja, valami finom készül. Közben járkál, a zsebkendővel a kezében ütögeti a falat, a bútorokat, néha leül egy-egy fotelba, jellegzetes, ringatózó mozdulatokkal nézegeti a szobák sarkait. Időnként odajön hozzám, megsimítja a hátamat, fogja mindkét kezemet, és az arcához viszi. Ilyenkor mindig mondom neki valami kedveset. Vajon gondol valamire? Sokan azt hiszik, nem jelent számára semmit az itthonlét, és hogy felesleges fáradozás hazahozni őt. Mivel nem szavakkal fejezi ki, mit érez ilyenkor, ezért a jeleit kevesen értjük, de én látom rajta, mennyire fontos a családhoz való kötődés. Ilyenkor találkozik a testvérével, az édesapjával, a még élő közeli rokonokkal. Ma már szeret vendégségbe menni. Belémkarol, vagy a kezünk egymásba fonódik, úgy megyünk. Ma már nem csinál veszélyes dolgokat, konkrét, határozott utasításokat azonnal megért és meg is teszi, amire kérem. Dobb a

szemetesbe! Hozd ide a lapátot! Úlj közelebb az asztalhoz! Megyünk kezet mosni. Mivel imád enni, az ebéd a nap fénypontja. Délután általában kimegyünk a szabadba. Kint is járkal az udvaron, a kutya követi. Néha a járókelők megbámulják a kerítésen keresztül a fura látványt. Már nem veszek tudomást erről. Sosem értettem azokat az embereket, akik csúnya szavakkal illetik, kinevetik fogyatékos társukat, eleinte még zavart és felkavart a sok bántó célzás, amelyben jócskán volt részünk. Azt sem szeretem, amikor a szülők hivalkodva, elbizakodottan beszélnek saját gyerekeikről, akik természetesen a legszebbek, a legokosabbak, és mindent a lehető legjobban tesznek. Az önmaga életével hivalkodó ember nem tudja, hogy a szerencse mennyire forgandó, hogy bármikor történhet egy tragédia, és már oda is van a múlékony boldogság, a gyönyörű gyerek, az egészség, ami eddig természetes volt. És akkor ő is belekerül a körbe, a miért pont én kérdéskörbe és már nem neveti ki a fogyatékos, nem gúnyolja a beteget, hanem mélyen együtt érez velük, mivel ő is átesett hasonló szenvedésen.

Bár nem tudatosan, inkább valamilyen mélyről jövő, ösztönös készségből adódóan, megpróbáltam úgy viselkedni vele, mintha olyan lenne, mint a normálisnak mondott emberek. És ezt nagyon jól tettem, utólag már világosan látom. Például ha nem tudok valami miatt elutazni hozzá, akkor küldök neki csomagot. Levelet is írok neki, beleteszem a csomagba és a gondozók felolvassák (ő nem tud olvasni). A gondozók szerint, nagyon boldog, amikor hallgatja és minden jel szerint érti is, miről van szó. Mindig a jellegzetes mosolya lebeg előttem, amikor a napi fárasztó munka után bevásárolok, elkezdek csomagolni, sorban állok a postán. Várakozás közben kellemes érzés tölt el, a másoknak való örömet okozás érzése, és ilyenkor mindig eszembe jut a sok csomag, amit az édesanyám küldött nekünk, a gondosan elkészített kis csomag, ami tele volt meglepetésekkel, minden jót beletett, amit csak tehetett, a csomagon a pontos címezés az oly jól ismert írással, áldott keze írásával. Vajon tényleg igaz, hogy az idő múlásával kezdünk úgy viselkedni, ahogyan a szüleink?

Ez az egyetlen hely, amit elfogadott, amit meg tudott szokni, sőt, amit szeret is. Már tíz éve kerestem számára a megfelelő lehetőséget, hiszen a mindennapi munkavégzés számomra egyre nehezebbé, sőt megoldhatatlanná kezdett válni a sorozatos szokatlan problémák jelentkezése miatt. Az erős autisztikus vonásokon túl középsúlyos értelmi fogyatékoságban szenved, ami a koraszüléskor keletkezett, tüdőelégtelenség miatti oxigénhiányos állapot következtében. Ezek tények, de lehet-e ezért felelős valaki? Sok év telt el, mire kiderült, milyen nagy a baj, de a mindennapok küzdelmei után nem maradt erőm pereskedni. És mire való is lett volna? Bár a bölcsődében még megtúrták, minden nap elmondták: - Valami nincs rendben a gyerekekkel. Nem játszik a többiekkel, ödöng össze-vissza az udvaron. Az óvodában egyszer csak kimondták azt, amit már tudtam, mégis nehéz volt szembesülni vele: - Nem tudjuk vállalni tovább a gyereket, nem ide való. - Képezhetetlen, állapota végleges - jelentette ki a szakértő bizottság, miközben nyugodtan aláírták a végzést. Több hasonló ítéletet rejt még a komódomban egyik fiókjában lévő, már-már megfakult dosszié.

Amikor bent volt a lakásban, a bútorok tejére akart felmászni, az asztról lesöpört mindent, megette a papírt, a ceruzát, ruhástól akart a fürdőkádba menni, a műanyag játékokat beledobálta a vécébe és nevette, ahogyan leviszi a víz. Ha kint voltunk az udvaron, felszedte az összes szemetet, de nem a kukába tette, hanem meg akarta enni. Egy régi kerékpárgumi volt a kedvenc játéka, amit este az ágyba is magával vitt, kénytelenek voltunk megengedni neki, miután szépen megtakarítottuk. Minden nap egy újabb hóborrtal találtuk szembe magunkat, egyszer például járkálás közben rágcsálni kezdte az inge, vagy pulóvere ujját. Több éven át tartott ez a szokása, nyáron, amikor rövid ujjúban volt, a jobb vállán rágta lyukásra a pólót, úgy, hogy még a vállán is látható volt fogainak nyoma. Este nagyon nehezen aludt el, sokáig ugrált az ágyban, a plafont akarta mindenáron megérinteni, minden erejével küzdött az elalvás ellen. Ki tudja miért félt az álomtól? Imádta a fényeket, holdtöltekor gyakran nézegetett ki az ablakon, igazgatta a függönyöket, egymás után ezerszer felkelt az ágyáról és kinézett, mintha lázasan várna valakit, vagy mint aki valamilyen gyanús neszre riad fel. - Mi a baj? – kérdezgettem, de csak a találgatás jutott ezúttal is. Elképzeltem, mi juthat az eszébe, amikor számomra értelmetlen dolgokat csinál, de valójában sosem tudtam rájönni a miertre. Nem rosszaságból cselekedett ő így, ezt tudtam. Talán a hibás agyműködés következtében kialakult erős késztetésből? A telihold engem is álmodozásra késztetett, valami vonzást éreztem ilyenkor az ismeretlen iránt, ahol talán az olyan gyerekek is, mint az én fiam otthonra találnak. Talán valami efféle érezhetett ő is a világos éjszakákon? Emlékszem, hogy amikor nagy nehezen ilyen éjszakába torkolló estéken álomba szenderült, néztem még sokáig, ahogy alszik, meg sem mozdultam, hogy fel ne ébresszem és ilyenkor minden rosszat igyekeztem elfelejteni. Tudtam, hogy azért ilyen ő, mert nem tud másmilyen lenni. Mégis álmában olyan volt, mint a legtöbb gyerek, akinek, miután kirosszalkodta magát és elaludt, minden csínytevését elfelejti az anyuka. Az álom egyenlővé tesz mindenkit. Nincs különbség egészséges és fogyatékos gyerek között. Ilyenkor megszépült az egész nap és számomra is eljött a megnyugvás ideje, amire oly nagy szükségem volt a másnapi újrakezdéshez.

Furcsa szokásai, különc viselkedése miatt száműzött lett mindenféle iskolából, ő maga sem vágyott közösségbe. Pár évig jártunk a foglalkoztató iskolába. Az út odáig végtelennek tűnt. Be akart menni minden ház kapuján, a kerítésen bekukucskált a házak udvarába, néha előfordult, hogy erősen kitépte kezét a kezemből, és elkezdett rohanni, az autók majdnem elütötték, ő viszont a gyalogosokat lökte fel, akiktől elnézést kértem, és a tehetetlenségtől a könnyeimel küszködve mentünk tovább, sokáig hallva még a minket néző emberek méltatlankodásait. Többször előfordult, hogy jött a telefonhívás, menjek érte, vagy küldjek érte valakit, vigyek váltóruhát, vigyem el orvoshoz, éreztem, legszívesebben azt mondanák, hogy csináljak vele, amit akarok, csak oda ne vigyem többé. Aztán egy idő után nem is vittem, a tankötelezettség korhatáráig elérve, magántanulónként végezte el a foglalkoztató iskola ötödik osztályát. Ez azt jelentette, hogy egy gyógypedagógus járt el minden nap a szüleim lakására, és

foglalkozott vele egy-két órát. A nagyszülők vállalták a nappali felügyeletet, óriási segítséget nyújtva ezzel nekem, akinek dolgoznia kellett, hiszen a munkának akkor is nagy értéke volt, és pénz kellett a megélhetéshez, pénz és egyre több pénz.

Máté olyan volt azokban az években, mint aki nincs tisztában a létezésével, nem tudja felfogni, hol van, nem érti, mit miért tesz. Teljes káosz, sötétség vette körül, csak tengett-lengett a létben, nem ismerve fel a veszélyeket. Egyszer kiszökött a kapun, ki tudja mire gondolt közben, egy pillanat alatt megtörtént a baj. Egészen messzire eljutott – még ma is mindig gyorsan megy, alig lehet vele lépést tartani. Mentünk utána biciklivel, kocsival, de sehol sem találtuk. A rendőrséget hívtam segítségül. Ők találtak rá, a kövesút szélén, a felfestett fehér vonalat követte, határozott léptekkel, mintha lenne valami célja. Vajon hová akart menni? Egy másik alkalommal veszélyes gyógyszerből szedett be valamennyit. Mamika csak egy pillanatra nem figyelt oda, és mivel a gyógyszer sárga drazséhoz hasonlított, valószínűleg azt hitte, cukorka, és jócskán megkóstolta. Rohantunk vele a kórházba, ahol elaltatták, mivel csak így tudták a gyomormosást elvégezni. Ott voltam az ágya mellett, vártam, hogy felébredjen. Szó nélkül, mozdulatlanul ültem ott, a lelkem csöndesen sírdogált. Magamon éreztem az ápolók együtt érző tekintetét, de nem szóltak hozzám, érezték, hogy vergődöm, mert nekem most fel kell dolgoznom a feldolgozhatatlant, ahhoz, hogy át tudjunk lépni a holnapba. Aztán, amikor felébredt, a szemében láttam a rémületet, és a szavak itt sem segítettek. A jelenlétem kicsit megnyugtatta, érezte, hogy a nagy veszély elmúlt, de azért csak mondogattam, hogy nincs semmi baj, megyünk haza azonnal. Megyünk haza, ismételte utánam remegő hanggal, és még félig kábultan az altatás hatásától elhagytuk a kórházat.

Hol van a hely? – tettem fel magamnak újra a kérdést. Már elmúlt tíz éves, amikor először hallottam az autizmusról, egy kutatócsoport rendkívüli munkájának eredményeképpen. Mindent elolvastam, ami az autizmusról akkoriban megjelent. És egyszerre csak világossá vált minden: az én fiamnak is olyan tünetei vannak, mint amit erről a rejtélyes dologról írnak. Kezdtem utólag megérteni a cselekedeteit, furcsaságait. Elmentünk vizsgálatra, és bebizonyosodott: ő is erős autisztikus jellemvonásokkal rendelkezik. Könnyezve néztem végig az Esőembert a moziban, aztán lassan egyre több cikk jelent meg autistáknak mondott, szokatlan viselkedésű emberekről, kezdett a köztudatban is elterjedni ez a fogalom, egyre több hasonló diagnózis született. Még tíz évet kellett várni arra, hogy megtaláljam az Otthont. Addig több hellyel is próbálkoztam. - Nem tud beilleszkedni, nem beszél, nem eszik, nem iszik - mondták elutasítóan. - Anyagi lehetőségek híján nem tudjuk beindítani a csoportot - közölték egy levélben. Közben a magánéletem darabokra hullott, a házasságom szétesett. A válásunknak – úgy gondolom – nem ő volt elsősorban az oka. Azt sem tudnám megmondani, hogy az ő állapota mennyire befolyásolta ezt a folyamatot. Csak azt tudom, hogy a házasságokat a megpróbáltatások vagy megszilárdítják, vagy szétválasztják. A mi kötelékünk a férjemmel nem volt elég erős. Így csak hárman maradtunk együtt: ő, a másik fiam és én. Az öcsnek nehéz lehetett az élete, főként a gyermekkor, amikor még ő sem

értette a miérteket, egy autista, fogyatékos testvér mellett, aki összefirkálta a füzetait, megrágta a radírját, akinek mindig oda kellett adni a játékát, akivel meg kellett osztania szobáját, de kitartott mellettünk, és a segítségemre volt, amikor kellett. Ma már vidáman emlegetjük a múltbéli sérelmeket, nevetgélünk a hihetetlenül sok furcsa dolgon, amit megéltünk, átéltünk és kibírtunk, mi együtt hárman.

Amikor hozzá utazom, mindig eszembe jut az első utam. A szívem tele volt aggodalommal. Reménykedtem, hogy ez lesz az a hely, ahol nem csupán gond a létezése, hanem talán igazi otthonná válik számára. Legmerészebb álmaimban mindig valami csodára számítottam. Eljátszadotam gondolatban a számtalan lehetőséggel, ami megváltoztathatná az életünket. Mennyi szép dolgot képzeltem el! Hogy egy operáció folytán normálissá válik, hogy egyszer csak megszólal, és úgy beszél, mint a többiek. A csoda elmaradt ugyan, de az Otthonhoz való közeledéssel a reményem egyre valóságosabbá vált. Meggyőződése, hogy mindenkinek megvan a maga helye a világon, és mindennek megvan a miérteje, csak azt nem tudom még, miért kell életnek eltelni ahhoz, hogy megtaláljuk ezt és megértsük?

Nagy érdeklődéssel szemléltem az otthont, amikor végre megérkeztem. Olyan kapaszkodófényt kerestem, ami igazolja a reménykedésemet. Amikor az igazgató megérkezett, őszintén feltártam előtte a félelmeimet, mire ő a világ legtermészetesebb hangsúlyával és mosolyával mondta:

- Tudod, van egy fiam, akinek meg akartam találni a helyét a világban, hogy ne csak vegetáljunk, küszködve a problémákkal, hanem megoldva azokat, tudjunk élni egy kicsit.

Megdobbant a szívem: ő is ugyanazt élhette át, amit én. Milyen jó, hogy neki volt lehetősége és kitartása elindulni a megoldáshoz vezető úton! Mert az életben nagyon fontos megtalálni az Utat, amelyen haladnunk kell, és a Helyet, ahol biztonságban és szeretetben létezhetünk, nem csak mi magunk, hanem azok is, akikért felelősek vagyunk. A legnagyobb dolog pedig az, ha másoknak is tudunk ebben segíteni. Megérezhette, mire gondolok, mert így folytatta:

- Megértettem, hogy vagy megtalálom a megoldást, segítve ezzel másoknak is, vagy szétesik a családom, és még nagyobb tragédiával kell szembenéznem.

A végén beszélt az otthonlakókról, akikben később megtaláltam a kapaszkodót, és ezzel fejezte be:

- Igyekszünk nevelni őket, amennyire csak lehet. De tisztában vagyunk a másságukkal, hiszen ezért vannak ők itt és nem máshol.

Sokan idegenkednek tőlük. Ez természetes, hiszen csak akkor tudjuk igazán megérteni őket, amikor egyre szorosabb kapcsolatba kerülünk velük, akkor viszont már meglátjuk a szépet, a jót, a vidámat is bennük. Megnyugodtam. A Hely ennek a városnak ez az otthona lett. Álmaim tehát nem veszték el, nem voltak hiábavalóak. Hiszen a dolgok úgy rendeződtek, hogy az eddigi cselekedeteimnek meglett a miérteje.

Többen feltették már a kérdést nekem, hogyan lehet egy ilyen súlyos problémával megbékélni, és együtt élni. Mert ez nem olyan, mint egy betegség, ami jön hirtelen, de el is múlik egyszer. Mert ez nem a távoli családban történt meg valakivel, akinek esetleg kifejezzük mélységes együttérzésünket, hanem ez engem érint, az én életemet, a mindennapjaimat, minden percemet. Biztosan másképp alakult volna az életem nélküle, de nem biztos, hogy szebb, vagy könnyebb, vagy jobb lenne. Anélkül, hogy tudatosan átgondoltam volna a tetteimet, mindig tettem azt, amit kellett, nem törődve a fáradtsággal. A megfeszített helyzetek egymásutániságában az ember nem fontolgat, hanem cselekszik. Mindig arra törekedtem, hogy neki legyen elviselhetőbb az élet. Úgy gondoltam, neki a nehezebb. Ma már elég sok tapasztalattal a hátam mögött, nyugodtan vissza tudok tekinteni múltunkra, mintegy képes vagyok kívülről szemlélni az életünket. Ez végtelenül jó dolog, mert ha az ember eljut idáig, képes lesz a rosszban is meglátni a jót, sőt minden rosszat is a maga javára fordítani, ha megússza ép bőrrel és ép lélekkel. Tudom, az emberek hajlamosak néha bonyolítani az életükben adódó problémákat, egyesek szeretik sajnáltatni magukat. Ez azért nem helyes, mert az egyre növekvő önsajnálkozásunk hatalmas lesz a végén, és deformálja gondolatainkat, érzéseinket, és többé már nem leszünk képesek komoly döntéseket hozni. Sok ember, aki hasonló helyzetben van, mint én, hibásan önmagát okolja a történetekért, és állandóan arra a kérdésre keresi a választ, milyen bűnt követett el, amiért ilyen módon kell szenvednie. Ezt a kérdést azonnal el kell felejteni. Az élet önmagában nem ilyen igazságos, az élet igazságtalan, szinte senkinek nem azt adja, amit megérdemelne. A sorsot nem érdem szerint kapjuk. Az életben el kell fogadnunk dolgokat! Aztán lehet, hogy az élet igazságos lesz hosszú távon. Csakhogy az emberek inkább vállalják a rövid távokat, és szeretik rögtön érezni az eredményeket. Meg kell tanulnunk a hosszútávúfutást, és azt, hogy a türelem és az empátia a legfontosabb segítőtársaink. Az eredmény sem lesz gyors, és főleg nem olyan, amivel másoknak tetszeleghetnénk. De amikor visszatekintek az életünkre, látom a fiam viselkedésében az óriási fejlődést, azt gondolom, ezért érdemes volt kitartani. A szívem mélyén büszke vagyok rá, mert ott, ahol ő van, megállja a helyét. És amikor eljön a telehold, mindig erősebben gondolok rá, de nem érzem már azt a nyugtalan, elvágódó érzést. Remélem, ő sem.

Az írás megjelent a Pozitív Sakk Közhasznú Egyesület által meghirdetett irodalmi pályázat keretén belül a NEM TELJES, MEGSEM HIÁNYOS c. kötetbe bekerült válogatott írások között. A borítógrafika Papp Norbert munkája.

